

Warszawa, 20 kwietnia 2012 roku

Szanowna Pani
Danuta Głowacka-Mazur
Dyrektor Departamentu Kontroli, Skarg i
Wniosków
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Szanowna Pani Dyrektor,

W odpowiedzi na zaproszenie do składania przez organizacje pozarządowe swoich opinii do projektu **XX i XXI Sprawozdania z realizacji przez RP postanowień Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej za okres od sierpnia 2009 r. do grudnia 2011 r.**, poniżej załączamy kilka uwag sporządzonych przez Stowarzyszenie Interwencji Prawnej.

Ad. zalecenie Komitetu rozwiązania problemu nienawiści na tle rasowym (pkt 27-35 oraz pkt 52-54)

Mimo iż Rząd RP realizuje szereg działań, mających na celu wyeliminowanie problemu nienawiści na tle rasowym (tzw. przestępstw z nienawiści), wciąż **brakuje jednej, kompleksowej bazy danych, w której gromadzone byłyby wszystkie tego typu zdarzenia**. Istnieje kilka systemów zbierania danych nt. przypadków *hate speech* i *hate crime* (policyjna baza danych, sprawy monitorowane przez Prokuraturę Krajową, statystyki dostępne w Ministerstwie Sprawiedliwości, baza przypadków rasistowskich czy ksenofobicznych tworzona w MSW), jednak bazy te nie korelują ze sobą i dane w nich zgromadzone nie oddają pełnego obrazu sytuacji w Polsce. Ponadto **brak jest stałego, ciągłego monitoringu** takich zdarzeń prowadzonego przez jeden podmiot władzy publicznej, nie wiadomo zatem, jak takie sprawy są kwalifikowane i następnie prowadzone przez poszczególne organy od momentu zgłoszenia do wydania wyroku przez sąd¹. Poza tym, **nie istnieje żaden system wsparcia ofiar przestępstw z nienawiści**, które zgłaszając sprawę na policji czy w prokuraturze zdane są wyłącznie na siebie lub na pomoc organizacji pozarządowych, które nie otrzymują na ten cel wsparcia ze środków publicznych.

Ad. Artykuł 1-2 dot. wejścia w życie ustawy o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (pkt 84-90) oraz Artykuł 6 (pkt 152 - 158)

Mimo wejścia w życie tzw. ustawy równościowej, rozszerzającej ochronę przed dyskryminacją na obszary inne niż sfera zatrudnienia, wciąż istnieją **braki w przepisach prawa i problemy ze stosowaniem prawa antydyskryminacyjnego w praktyce**. Przede wszystkim, przyjęty akt prawny stanowi absolutne minimum tego, czego wymagają od Polski dyrektywy Unii Europejskiej². Rząd nie zdecydował się na przyjęcie dalej

¹ Więcej: W. Klaus, J. Frelak (red.), *Metodologia przygotowania bazy danych do identyfikacji zdarzeń o charakterze dyskryminacyjnym, ksenofobicznym czy rasistowskim*, Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Instytut Spraw Publicznych Warszawa 2010, <http://www.interwencjaprawna.pl/docs/metodologia-przygotowania-bazy.pdf>

² [Uwagi Koalicji na Rzecz Równych Szans do projektu ustawy o wdrożeniu niektórych przepisów unii europejskiej](#)

idących rozwiązań, pozwalających na kompleksowe uregulowanie kwestii związanych z przeciwdziałaniem dyskryminacji.

Po pierwsze, w ustawie nie znalazła się definicja jednej z form dyskryminacji – dyskryminacji krzyżowej (wielokrotnej), która dotyka m.in. kobiety-migrantki. Nie wskazano także w przepisach pojęcia dyskryminacji przez asocjację, mogącej stanowić problem dla osób o innym pochodzeniu etnicznym czy narodowości. Kolejnym problemem jest brak możliwości dochodzenia zadośćuczynienia z tytułu naruszenia zasady równego traktowania, bowiem zgodnie z ustawą istnieje jedynie możliwość żądania odszkodowania. Tymczasem w sprawach o dyskryminację to krzywda moralna jest często najpoważniejszą „szkodą”, jaką ponosi ofiara dyskryminacji.

Ustawa nie przewiduje także możliwości wsparcia ofiar w dochodzeniu roszczeń z powodu dyskryminacji w sferze prywatnej, tj. w relacjach horyzontalnych obywatel – obywatel. Rzecznik Praw Obywatelskich, wykonujący funkcje organu ds. równości nie ma ustawowych kompetencji do działania w tej sferze. Ma to o tyle istotne znaczenie, że często właśnie na tej płaszczyźnie dochodzi do nierównego traktowania (a nie wyłącznie w relacji państwo-obywatel). Ponadto w ustawie nie zostały uwzględnione szczególne potrzeby finansowe Rzecznika Praw Obywatelskich w związku z ustawowym obowiązkiem realizacji przez ten organ nowych zadań w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji.

Innym problemem związanym ze stosowaniem przepisów o równym traktowaniu jest niedostateczna świadomość wśród organów stosujących prawo odnośnie kwestii dowodzenia dyskryminacji (odwrócony ciężar dowodu, możliwość wykorzystania w sądzie dowodów typu wyniki testów dyskryminacyjnych czy dane statystyczne³). Brakuje także systemowego wsparcia dla ofiar dyskryminacji – nieodpłatnej pomocy prawnej, dzięki której osoby ubogie mogłyby skorzystać z profesjonalnej, kompleksowej pomocy w dochodzeniu swoich praw przed sądem. Pomoc świadczona przez organ równościowy, czyli Rzecznika Praw Obywatelskich jest niewystarczająca w tym zakresie. Wreszcie, ustawa nie jest znana szerzej poza środowiskiem prawniczym, Rząd RP nie podjął bowiem kroków mających na celu wypromowanie nowych przepisów w społeczeństwie. Oznacza to, że ofiary dyskryminacji mogą być nieświadome możliwości dochodzenia swoich praw z tytułu naruszenia zasady równego traktowania, co czyni przyjęcie ustawy działaniem fasadowym.

Ad. Artykuł 5 Prawo do równego traktowania przed sądami i wszystkimi innymi organami wymiaru sprawiedliwości oraz prawo do osobistego bezpieczeństwa i ochrony przez państwo przed przemocą lub naruszeniem nietykalności cielesnej (pkt 113 – 122 oraz pkt 126 i 179)

Mimo niewielkiej liczby skarg na czynności policji, naruszające prawa osób o innym pochodzeniu etnicznym czy narodowości, oficjalnie zarejestrowanych w ramach systemu opisanego w sprawozdaniu, do organizacji pozarządowych zgłaszają się osoby, które były niewłaściwie potraktowane przez funkcjonariuszy organów ścigania⁴. Cudzoziemcy często skarżą się na nieefektywność systemu rozpatrywania skrag i trudności związane z udowodnieniem winy (np. z uwagi na niemożność zdobycia nagrań z kamer po kilku dniach od incydentu lub brak nadzoru video w pomieszczeniach, gdzie osoby są przesłuchiwane czy zatrzymywane). Ale największym problemem, z jakim się zmagają, jest niewłaściwe zachowanie się funkcjonariuszy wobec nich⁵.

Inną barierą w realizacji przez cudzoziemców prawa do równego traktowania przed sądami jest uzależnienie w przypadku ubiegania się przez cudzoziemca o odszkodowanie z tytułu niewątpliwie niesłusznego aresztowania lub zatrzymania od stosowania zasady wzajemności przez jego państwo

[w zakresie równego traktowania projekt z dnia 21 maja 2010 roku,](http://www.interwencjaprawna.pl/archiwum.html#images/5lecie/DSC_0026.jpg)
[http://www.interwencjaprawna.pl/archiwum.html#images/5lecie/DSC_0026.jpg.](http://www.interwencjaprawna.pl/archiwum.html#images/5lecie/DSC_0026.jpg)

³ Więcej patrz: K. Wencel, *Dowodzenie w sprawach o dyskryminację. Możliwości i ograniczenia udowodnienia nierównego traktowania*, „Analizy Raporty Ekspertyzy Stowarzyszenia Interwencji Prawnej” 2011, nr 7.

⁴ A. Mikulska, *Rasizm w Polsce. Raport z badań wśród osób, które doświadczyły przemocy ze względu na swoje pochodzenie etniczne, rasowe lub narodowe*, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Warszawa 2010, W. Klaus i K. Wencel, *Dyskryminacja cudzoziemców w Polsce 2008-2010*, w: W. Klaus (red.), *Sąsiedzi czy intruzi? O dyskryminacji cudzoziemców w Polsce*, Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Warszawa 2010, str. 114-118.

⁵ W badaniach Agnieszki Mikulskiej w większości relacji cudzoziemcy żalili się na kontakt z Policją – A. Mikulska, *Rasizm w Polsce...*, str. 50-52.

pochodzenia. Nie wydaje się, aby takie uregulowanie miało jakiegokolwiek uzasadnienie – każdy poszkodowany w wypadku niesłusznego działania polskich organów powinien otrzymać odszkodowanie lub zadośćuczynienie na równych prawach.

Innym, poważnym problemem jest **praktyka umieszczania dzieci cudzoziemców w placówkach detencyjnych** (ośrodkach strzeżonych)⁶. Zgodnie z obowiązującymi przepisami w ośrodkach strzeżonych można umieszczać (i umieszcza się) małoletnich, którzy przebywają tam ze swoimi rodzinami, a także małoletnich bez opieki (to wypadki rzadkie). To jeden z nielicznych w Polsce przykładów, gdy wobec małoletnich stosuje się środek detencyjny. Zgodnie ze standardami europejskimi, umieszczanie małoletnich w placówce zamkniętej powinno być stosowane w ostateczności, gdy inne środki są niewystarczające. Tymczasem w polskich przepisach brak jest innych środków ochronnych, poza detencją. Podkreśla to także CPT w swoim ostatnim raporcie odnośnie Polski⁷. Sytuacja taka skutkuje m.in. tym, że przebywający w detencji małoletni nie mają dostępu do edukacji. W opinii Stowarzyszenia Interwencji Prawnej umieszczanie małoletnich w detencji powinno być zakazane lub stosowane w wyjątkowych wypadkach, z jednoczesnym zapewnieniem możliwości korzystania z innych przysługujących im praw.

Kolejnym problemem jest **brak identyfikacji cudzoziemców ofiar tortur**. Zgodnie z polskimi przepisami tzw. traumaci, czyli cudzoziemcy ofiary tortur oraz osoby cierpiące na PTSD (post-traumatic stress disorder), nie powinny być trzymane w detencji (cudzoziemców ubiegających się o udzielenie ochrony międzynarodowej nie umieszcza się w ośrodkach detencyjnych, jeśli ich stan psychofizyczny stwarza domniemanie, że byli poddani przemocy – art. 88 ust. 2 ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, Innych cudzoziemców nie umieszcza się, jeśli detencja mogłaby spowodować niebezpieczeństwo dla ich życia lub zdrowia – art. 103 ustawy o cudzoziemcach). Brak jest jednak mechanizmów i osób przygotowanych do identyfikowania cudzoziemców – ofiar tortur, stąd w praktyce takie osoby są umieszczane w detencji i dopiero starania organizacji pozarządowych w postępowaniu przed sądami czasem doprowadzają do ich zwolnienia. Drugim problemem jest to, że organy interpretują przepis art. 103 ustawy o cudzoziemcach wąsko – biorąc pod uwagę jedynie zdrowie fizyczne cudzoziemców, nie zwracając uwagi na naruszenie ich zdrowia psychicznego. Wszystko to prowadzi do poważnego ryzyka występowania powtórnej wiktyimizacji cudzoziemców – ofiar tortur czy przemocy.

Stowarzyszeniu Interwencji Prawnej znane są przypadki umieszczenia w ośrodkach zamkniętych kobiet, które w krajach pochodzenia doświadczyły gwałtu i w Polsce złożyły wniosek o nadanie statusu uchodźcy (jedna z kobiet była po próbie samobójczej). Na skutek interwencji Stowarzyszenia kobiety po spędzeniu w zamknięciu kilku miesięcy zostały w końcu zwolnione, jednak zaobserwować można niepokojącą praktykę sądu „niewnikania” w tego typu sprawy, nie brania pod uwagę opinii psychologicznych i automatycznego wydawania postanowień o umieszczeniu cudzoziemca w ośrodku strzeżonym, zgodnych z wnioskami Straży Granicznej.

Innym problemem jest **brak ochrony cudzoziemców przed deportacją w okresie między wydaniem negatywnej i ostatecznej decyzji w postępowaniu uchodźczym a rozpatrzeniem przez sąd administracyjny wniosku o wstrzymanie wykonania tej decyzji** w związku ze złożeniem na nią skargi. Do niedawna praktyka była taka, że Straż Graniczna wstrzymywała się z wydaleniem, jeżeli była złożona skarga do sądu wraz z wnioskiem o wstrzymanie wykonalności decyzji. W ostatnim czasie SG zaczęła jednak przeprowadzać także deportację w takich wypadkach. Stowarzyszeniu znane są przypadki, gdy osoba przebywająca w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców była deportowana zanim WSA zdążył wydać postanowienie o wstrzymaniu decyzji wydaleniowej (co z reguły zajmuje sądowi kilka miesięcy). Zdarzyło się także, że Straż Graniczna

⁶ D. Cegiełka, A. Chrzanowska, W. Klaus, K. Wencel, *Przestrzeganie praw cudzoziemców umieszczonych w ośrodkach strzeżonych. Raport z monitoringu*, w: A. Chrzanowska, W. Klaus (red.), *Poza systemem. Dostęp do ochrony zdrowia nieudokumentowanych migrantów i cudzoziemców ubiegających się o ochronę międzynarodową w Polsce*, Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Warszawa 2011.

⁷ *Report to the Government of Greece on the visit to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 19 to 27 January 2011*, (dostępny na: <http://www.cpt.coe.int/documents/grc/2012-01-inf-eng.pdf>).

dokonała wydalenia zanim Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu wydał opinię w tej sprawie (tzw. *interim measures*).

Innym poważnym problemem jest **kwestia reżimu panującego w placówkach detencyjnych**. Jest on oparty o przepisy kodeksu karnego wykonawczego z pewnymi zmianami wprowadzonymi w prawie o cudzoziemcach. Na niektóre jego aspekty zwracał także uwagę CPT w swoim raporcie. Dochodzi bowiem nierzadko do sytuacji, że wobec cudzoziemców przebywający w placówkach detencyjnych stosowane są surowsze reguły postępowania, niż wobec niektórych kategorii więźniów (kwestie poruszania się po budynku, dostępu do świeżego powietrza czy dodatkowych zajęć, zapobiegających spędzaniu czasu głównie w celi/pokoju etc.). Dotyczy to szczególnie osób umieszczonych w aresztach w celu wydalenia. Zbadania wymagałyby także przenoszenie cudzoziemców z ośrodka strzeżonego do aresztu w celu wydalenia jako swego rodzaju kary.

Ponadto **cudzoziemcy umieszczeni w ośrodkach strzeżonych nie mają zapewnionego pełnego dostępu do nieodpłatnej pomocy prawnej**. Nie zawsze postanowienia sądów w sprawie umieszczenia w ośrodkach strzeżonych są tłumaczone na języki zrozumiałe dla cudzoziemców. A jeśli nawet są tłumaczone, to zdarza się, że na język słabo rozumiały dla cudzoziemców. Ma to szczególnie miejsce wtedy, gdy cudzoziemiec włada językiem, dla którego trudno znaleźć tłumacza, np. farski. W takich wypadkach organy, jeśli cudzoziemiec powie, że chociaż trochę mówi, na przykład po angielsku, korzystają z tłumacza tego języka, mimo że cudzoziemiec nie rozumie większości treści w tym języku (szczególnie skomplikowanych, prawnych sformułowań). Poważnie utrudnia to realizację uprawnienia dostępu do szeroko rozumianego wymiaru sprawiedliwości (przygotowanie odwołania, skargi, skorzystanie z profesjonalnej pomocy prawnika). Poza tym w sprawach o detencję sądy rzadko wyznaczają obrońców z urzędu, co pozwoliłoby zagwarantować chociaż pewne minimum w poszanowaniu praw osoby, która nie zna w ogóle prawa polskiego i z reguły języka polskiego. Zmniejszyłoby to ryzyko wystąpienia przypadków, gdzie ewidentnie nieuzasadnione jest zastosowanie umieszczenia w ośrodkach strzeżonych. Z praktyki wynika, że sądy mechanicznie stosują ten środek, bez wnikania głębiej w sprawę.

Poza tym, istnieje potrzeba lepszego wykorzystania i poszerzenia **oferty pomocy psychologicznej dostępnej w ośrodkach dla uchodźców**. Prowadzona obecnie w ośrodkach praca psychologiczna jest niewystarczająca z punktu widzenia potrzeb cudzoziemców. Przybiera ona bowiem jedynie postać konsultacji o charakterze wsparcia czy doraźnej interwencji. Mimo licznych apeli i raportów na podstawie badań prowadzonych przez organizacje pozarządowe⁸, nie stworzono jak dotąd warunków do długoterminowej opieki psychologicznej i regularnej psychoterapii. Poza tym, wśród zatrudnionych psychologów nie ma zróżnicowania w ich specjalizacjach – brakuje psychologów dziecięcych i psychoterapeutów, a także specjalistów pracujących z ofiarami PTSD czy osobami doświadczającymi traumy wojennej⁹.

Na zakończenie, warto zwrócić uwagę, że znacząco zmniejszyła się liczba przypadków przyznawania Czeczenom ochrony międzynarodowej. Sytuacja w Czeczenii w ostatnich latach ustabilizowała się i nie ma już powszechnego zagrożenia dla wszystkich mieszkańców, jak to miało miejsce jeszcze całkiem niedawno. Jednak z drugiej strony, w Czeczenii nie każda osoba może czuć się bezpiecznie, szczególną grupą zagrożoną są młodzi mężczyźni, którzy z reguły są podejrzewani o współpracę z bojownikami, jak też są zmuszani szantażem lub siłą do wstąpienia do formacji kadyrowowskich. Urząd do Spraw Cudzoziemców nie dostrzega tego problemu w swoim orzecznictwie.

Ad pkt 149 – 150 odnośnie korzystania z prawa do publicznej ochrony zdrowia

⁸ *Dostęp do opieki medycznej i psychologicznej kobiet w ciąży, matek, dzieci oraz ofiar tortur i urazów wojennych w ośrodkach dla cudzoziemców ubiegających się o status uchodźcy w Polsce*, Fundacja Międzynarodowa Inicjatywa Humanitarna 2009.

⁹ A. Chrzanowska, W. Klaus, A. Kosowicz (red.), *Polityka wyboru i lokalizacji ośrodków dla uchodźców. Analiza i rekomendacje*, Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Polskie Forum Migracyjne, Warszawa 2012; A. Chrzanowska, W. Klaus (red.), *Poza systemem. Dostęp do ochrony zdrowia nieudokumentowanych migrantów i cudzoziemców ubiegających się o ochronę międzynarodową w Polsce*, Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Warszawa 2011.

W odniesieniu do korzystania z opieki zdrowotnej, okazuje się, że **szczególnie dzieci cudzoziemskie napotykają na utrudnienia w dostępie do świadczeń**. Chodzi mianowicie o dzieci, których rodzice są nieudokumentowani lub mimo odmowy udzielenia ochrony międzynarodowej w pierwszym postępowaniu, powtórnie ubiegają się o nadanie statusu uchodźcy (i nie zostały im przyznane świadczenia socjalne). Są one pozbawione odpowiedniej opieki zdrowotnej, mimo że obowiązek jej zapewnienia ciąży na Polsce zgodnie z przepisami Konwencji o Prawach Dziecka. Ponadto dzieci, które uczęszczają do szkoły, co prawda zgodnie z przepisami mają prawo do świadczeń zdrowotnych, ale ograniczone jest ono jedynie do świadczeń profilaktycznej opieki zdrowotnej.

Jeśli chodzi o cudzoziemców objętych ochroną międzynarodową, to z badań przeprowadzonych w 2011 roku w ramach projektu HUMA network (będąca europejską koalicją organizacji działających na rzecz zwiększenia dostępu do ochrony zdrowia nieudokumentowanych migrantów i osób ubiegających się o ochronę międzynarodową w Unii Europejskiej) wynika, że od strony formalnej ich uprawnienia są niemal zrównane z tymi przysługującymi obywatelom polskim. Bariery w dostępie do opieki zdrowotnej wynikają przede wszystkim z niewłaściwej praktyki oraz braku systemowych rozwiązań w kwestii zapewnienia tłumaczy w procesie leczenia¹⁰. W dużo gorszej sytuacji znajdują się migranci nieudokumentowani, którzy mają prawo jedynie do świadczeń w nagłych przypadkach.

Ad. Artykuł 7 dotyczący prawa do edukacji (pkt 160- 167 oraz 141-148)

W obszarze oświaty jedną z większych barier jest **brak bezpłatnej edukacji dla dorosłych**, i to zarówno dla migrantów przymusowych, jak i innych kategorii cudzoziemców (chodzi tu przede wszystkim o możliwość uzupełnienia wykształcenia na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym, których brak jest poważnym problemem dla migrantów przymusowych). Jedynie dzieci do ukończenia 18 roku mają prawo (i obowiązek) do bezpłatnej nauki, choć praktyka pokazuje, że uprawnienie to jest w różnoraki sposób realizowane. Realnym problemem jest także **brak możliwości uczęszczania do szkół przez dzieci migrantów umieszczonych w ośrodkach strzeżonych**¹¹. Dzieci przebywające w strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców nie uczęszczają do szkół, jedynie w niektórych organizowane są „zajęcia edukacyjne” dla nich, ale to nie ma nic wspólnego z realizacją obowiązku szkolnego.

Jeżeli chodzi o instytucję „asystenta cudzoziemskiego” z dostępnych informacji wynika, że jak na razie jest to martwy przepis i **szkoły w bardzo niewielkim stopniu decydują się na zatrudnianie pomocy nauczyciela na podstawie art. 94a ustawy o systemie oświaty**¹². Dotychczas dwie szkoły: jedna w Warszawie i jedna w Podkowie Leśnej zatrudniły nauczyciela w tym trybie. Jest to wciąż obszar, na którym głównie działają organizacje pozarządowe realizujące projekty edukacyjno-integracyjne, w tym zatrudniają za pieniądze uzyskane w ramach dofinansowania asystentów – pomoc nauczyciela w szkołach, w okolicy których funkcjonuje ośrodek dla uchodźców¹³.

¹⁰ A. Chrzanowska, W. Klaus (red.), *Poza systemem. Dostęp do ochrony zdrowia nieudokumentowanych migrantów i cudzoziemców ubiegających się o ochronę międzynarodową w Polsce*, Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Warszawa 2011.

¹¹ D. Cegiełka, A. Chrzanowska, W. Klaus, K. Wencel, *Przestrzeganie praw cudzoziemców umieszczonych w ośrodkach zamkniętych. Raport z monitoringu*, w: A. Chrzanowska, W. Klaus (red.), *Poza systemem. Dostęp do ochrony zdrowia nieudokumentowanych migrantów i cudzoziemców ubiegających się o ochronę międzynarodową w Polsce*, Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Warszawa 2011.

¹² A. Arcichowska, *Badanie na temat implementacji art. 94a ust. 4a ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty dotyczącego pomocy nauczyciela dziecka cudzoziemskiego zrealizowano na terenie M. St. Warszawy*, wyniki badania pilotażowego zrealizowanego podczas stażu w Biurze Krajowym UNHCR w Polsce w okresie marzec – czerwiec 2011 r.

¹³ A. Chrzanowska, *Asystent kulturowy – innowacyjny model pracy w szkołach przyjmujących dzieci cudzoziemców*, „Analizy Raporty Ekspertyzy Stowarzyszenia Interwencji Prawnej” 2009, nr 5.

Poza tym, cudzoziemcy w Polsce wciąż napotykać na bariery komunikacyjne w urzędach (z uwagi na nieznaną przez urzędników języków obcych, a cudzoziemców języka polskiego), które wydają się nieprzystosowane do obsługi „klienta wielokulturowego”¹⁴. Cudzoziemcy borykają się także z niejednorodną praktyką Urzędów Stanu Cywilnego, które wymagają niejednokrotnie dokumentów nieprzewidzianych przepisami prawa lub obecności tłumacza przysięgłego w sytuacji, kiedy nie jest to konieczne (np. przy rejestracji urodzenia dziecka), co naraża cudzoziemców na dodatkowe koszty i przedłuża czas załatwienia sprawy. Innym problemem jest bariera meldunku, który wymagany jest w różnych sytuacjach życia codziennego, gdy tymczasem właściciele prywatnych mieszkań wynajmowanych cudzoziemcom niechętnie zgadzają się na ich meldowanie. Bywa też, że meldunek stanowi kryterium ubiegania się o mieszkanie komunalne (taka sytuacja ma miejsce np. w Pruszkowie), co jest działaniem bezprawnym¹⁵.

Mając nadzieję, że nasze opinie pomogą Państwu w opracowaniu ostatecznej wersji sprawozdania,

Łączę wyrazy szacunku

dr Witold Klaus

Prezes Zarządu

Stowarzyszenia Interwencji Prawnej

¹⁴ W. Klaus, J. Frelak (red.), *Ewaluacja funkcjonowania instytucji społecznego wsparcia m. st. Warszawy w zakresie właściwej realizacji praw przymusowych migrantów*, Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2010, W. Klaus (red.), *Przyjazny urząd. Ewaluacja funkcjonowania Wydziału Spraw Cudzoziemców Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego*, Stowarzyszenie Interwencji Prawnej Warszawa 2009.

¹⁵ W. Klaus, K. Wencel, *Dyskryminacja cudzoziemców w Polsce...*, str. 103-107, 94-96; W. Klaus, *Cudzoziemiec w urzędzie. Czy polskie urzędy są przygotowane do obsługi obcokrajowców?*, w: J. Frelak (red.), *Dyskusja o integracji. Wybór tekstów Polskiego Forum Integracyjnego*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 2010, str. 155.